

Paradox – jeho význam

Společenská a zejména literární oblíbenost a atraktivnost paradoxů nemusí být důvodem, proč paradoxy podceňovat a věnovat jim menší pozornost. Svým způsobem představuje každý formulovaný paradox jakýsi malý revoluční útok, jakousi ataku na obecné mínění (*doxa* je přece v řečtině ‚pouhé‘ mínění, a už v tom je vidět přinejmenším relikty opovržení už nejstarších filosofů vůči myšlení většiny, „davů“). Význam a také účinnost, efektivita užívání paradoxů spočívá mimo jiné také v tom, že jde o formu přístupnou širokému publiku, formu vlastně většinou nepříliš náročnou na předchůdnou vzdělanost. I prostí lidé vítají a někdy dokonce milují paradoxy již proto, že mají mnoho důvodů pro své kritické postoje, pro které paradoxy nezřídka poskytují přímý výraz. Takže z toho můžeme uzavřít, že vlastně nejde v pravém slova smyslu o opovržení „zdravým rozumem“, jak se o tom začíná mluvit později (s opačným předznamenáním), nýbrž o opovržení „kolektivními předsudky“, což je něco dost odlišného. Užívání paradoxů je proto třeba hodnotit – např. v rétorice – nikoli jako jakási předstírání superiority, nýbrž naopak jako prvek hluboce demokratický. To pochopitelně nikterak nevyklučuje jejich zneužívání, ale zároveň takové zneužití může být docela úspěšně odhalováno a jeho uživatel v očích „zdravě myslících“ lidí neutralizován až degradován.

(Písek, 101025-2.)